

Na końcu przychodzi Śmierć... Zwyczaj „chodzynio Mikołajów” w Trójwsi Beskidzkiej

Data publikacji: 3.12.2022 19:00

Ci Mikołaje nie rozdają prezentów – ale przynoszą coś innego. Co? Na czym polega unikatowy zwyczaj „chodziny Mikołajów” w Trójwsi Beskidzkiej?

Grupa Mikołajów fot. Daniel Franek/ma.tpras.

Co to za inni "Mikołaje" w Istebnej?

Mikołaje to grupa obrzędowa (zazwyczaj około 30 osób), rodzaj teatru ludowego podzielona na „biołych” i „czornych”:

- Jest to grupa ludzi odwiedzająca domy mieszkańców Istebnej, Jaworzynki i Koniakowa. Wszystko to jest związane ze świętem Świętego Mikołaja, czyli 6 grudnia lub w najbliższą tej daty niedzielę. Nie ma to jednak żadnego związku z rozdawaniem prezentów dla dzieci. Jako że w religii katolickiej jest to czas adwentu, a więc odchodzi się od zabaw, jednak tego dnia było społeczne przyzwolenie na chodzenie „Mikołajów”. Cała struktura tego obrzędu ma mityczną formę, nie można tego odnosić do historii. Cały rytuał chodzenia „Mikołajów” jest związany z mitem początku i końca oraz mitem wiecznej terażniejszości. Nie można tak do końca określić genezy tego zjawiska – wyjaśnia Marysia Motyka, kierowniczką Zespołu Regionalnego „Istebna”, który od lat kultywuje ten obrzęd na terenie Trójwsi Beskidzkiej.

Są symbolicznym przestawieniem porządku świata

Taka grupa często liczy około 30 osób. Występuje charakterystyczny podział na „biołych” i „czornych”. *- Taki podział miał pokazywać przeciwieństwa takie jak piekło- niebo, czy dobro- zło. W tym obrzędzie, kolor biały to nic innego jak czystość fizyczna, duchowa, oznaka dobra, bliskość z Bogiem. Kolor czarny to zupełne przeciwieństwo, zajmowanie strony diabła, odejście od strony Boga. Ten rytuał głównie ma na celu zestawienie tych cech po to, aby pokazać w sposób symboliczny, że na świecie zawsze istniało dobro i zło, tak samo piekło i niebo* – opisuje kierowniczką Zespołu.

Całość grupy prowadzi Wojok, który odpowiada za wydzielanie poleceń swojemu „wojsku”, które idzie za nim. *- W skład grupy wchodzi młodzież, którzy odpowiednio wcześniej przed 6 grudnia zbierali się, aby ustalić podział na role i przygotować odpowiednie stroje. Często nikt spoza grupy nie wiedział, kto wcielił się w daną postać* – zdradza Marysia Motyka.

Jakie postacie odgrywają obrzędnicy?

CZORNI, m.in.:

- „Niedźwiedzie” - ubrane w kozuchach,
- „Debły” – ubrani w kozuchach, ale odwróconych wełną na zewnątrz, od pasa w dół mieli zrobione ubrania ze słomy, dodatkowo mieli łańcuchy, które robiły hałas,
- „Medula”- prowadziła na łańcuchach „Debły” i „Niedźwiedzie”- była to wielka postać, często przebierali się za nią grubi mężczyźni, nie mogli nawet wejść do drzwi.
- Żyd z brodą i pejsami,
- Postać konia w przebraniu,
- Muzykanci- kilka osób, które okropnie fałszowało na skrzypcach, czy różnego rodzaju piszczałkach.

- Przedstawiciele różnych zawodów- (Gojny-leśniczy, masorz, dróciór, dziechciór, fajermów i inni).

BIOLI:

Grupa „białych” szła z tyłu za „czornymi” i jej zadaniem było naprawianie tego co popsuli ich poprzednicy. Mieli oni wprowadzać dobro, spokój, ład. Postaci występujące w tej grupie to:

- Żoczkowie (ministranci),
- Biskup- symbol św. Mikołaja,
- Paterek (ksiądz wikary)- bardzo mocno święcił mieszkańców wodą święconą,
- Kościelnny- zbierał ofiary na kościół,
- Dochtór (lekarz)- badał domowników, wypisywał recepty,
- Baba z koszem – rozdaje dzieciom suszone jabłka,
- Młody Pón i Młoducha, czyli Młoda Para,
- Družba i Družka
- Anioł- jako symbol czystości i dobra.

Na końcu Cygón, Cygónka i... Śmierć

Na końcu był „Cygón” i „Cygónka”. Nie można ich było zaliczyć do żadnej z grup. Ona trzymała na rękach małego Ferusia, dla którego prosiła o coś do jedzenia, zaś on próbował sprzedać mieszkańcom ich własne rzeczy, które chwilę wcześniej ukradł z gospodarstwa.

Jako ostatnia postać z całego orszaku to Śmierć. Często zagląda do okien domostw, mało kiedy wchodzi do środka. Jest przede wszystkim symbolem strachu, lęku.

- „Mikołaje” to zwyczaj o charakterze mitycznym, symbolicznym. Pokazuje przenikanie się dobra i zła, istnienie piekła i nieba. Każda postać ma swoje symboliczne znaczenie. Obecnie w Istebnej, Jaworzynce i Koniakowie ten zwyczaj jest utrzymywany głównie przez Zespół Regionalny „Istebna” z Istebnej- mówi Motyka.

Tegorocznych istebniańskich Mikołajów można będzie spotkać już jutro (04.12.2022, niedziela), od 15:00 w centrum Istebnej – barwny orszak wyruszy z centrum w przysiółku Dziejzina w stronę Koniakowa.

Mikołaje w Istebnej pójdą w 2022 roku charytatywnie

W tym roku dochód zebrany podczas ""Mikołajów " zostanie przeznaczony na rehabilitację Jacka Suszki leśnika i działacza sportowego z Istebnej, który w czerwcu br. uległ poważnemu wypadkowi (Pisaliśmy: [Chcemy odzyskać Jacka](#))